تعیین و مقایسه میزان آگاهی، نگرش و علاقه دانشجویان دندانپزشکی و داروسازی دانشگاه های علوم پزشکی تهران نسبت به رشته تحصیلی خود در مقطع علوم پایه و هنگام فارغ التحصیلی

دکتر محمد صاحب الزمانی[۱]، مرضیه محمدی[۲]، دکتر فرهاد ادهمی مقدم[۳#]

۱- دانشیار گروه مدیریت، دانشکده بهداشت، علوم پزشکی تهران دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲-دانشجوی دکتری پرستاری، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، علوم پزشکی تهران دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۳-دانشیار گروه چشم، دانشکده پزشکی، علوم پزشکی تهران دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

وصول مقاله: ۹۸/۲/۴ اصلاح نهایی: ۹۸/۴/۹ پذیرش مقاله: ۹۸/۵/۲۰

Determining and comparing the degree of awareness, interest and attitude of dentistry and pharmacy students of Tehran Medical universities toward their field of study in basic science and graduation time

Mohammad sahebalzamani[1] , Marzieh Mohammadi[2], Farhad Adhami Moghadam[3#]

[1] Associate Prof, Management Dept, Faculty of Health, Islamic Azad University, Tehran Medical Sciences Islamic Azad University, Tehran, Iran
[2] Student of Nursing, Nursing Dept, Faculty of Nursing and Midwifery, Tehran Medical Sciences Islamic Azad University, Tehran, Iran
[3] Associate Prof, Ophthalmology Dept, Tehran Medical Sciences, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received: 25 April 2019 ; Accepted: 12 July 2019

Abstract

Background & aim: Having positive attitude, awareness and interest in students toward their field of study can create a sense of adjustment between their career future and their needs and expectations. This study aimed to establish and compare the degree of awareness, attitude and interest amongst dentistry and pharmacy students of Tehran Medical universities toward their field of study in university.
Material & Methods: This descriptive- correlation study was conducted on 314 basic sciences and graduated students of dentistry and pharmacy of Tehran Medical, Shahid Beheshti and Azad universities of Tehran with the use of quota sampling. Data collection instruments were self-made questionnaire, demographic information, student's awareness, attitude and interest.
Results: in this study, there was direct relationship between awareness and interest in the field of dentistry in Islamic Azad and Shahid Beheshti universities with the correlation of 0.14, 0.02, and 0.25 respectively and in the field of pharmacy, it was also a direct relationship with the correlation of 0.18, 0.07,and 0.4 respectively. Degree of awareness in graduated students of Islamic Azad universities and Shahid Beheshti was significantly more than basic science and degree of attitude in all three universities was significantly more than that of the graduation time ($p>0.05$). Degree of interest in both grades, according to the university, didn't have a significant difference.
Conclusion: based on the direct and significant relationship between awareness and interest on learning, paying attention to this issue should be a priority for medical training centers planning.

Keywords: Attitude, Awareness, Dental students, Pharmacy students

***Corresponding Author:** farhad.adhami@gmail.com

J Res Dent Sci. 2019; 16 (3) :217-226.

#، نویسنده مسئول مکاتبات: دکتر فرهاد ادهمی مقدم تلفن: ۲-۴۷۹۱۶۹۰۱ پست الکترونیک: farhad.adhami@gmail.com

[Downloaded from mail.jrds.ir on 2026-10-16]
[DOR: 20.1001.1.20084676.1398.16.3.5.4]
[DOI: 10.29252/jrds.16.3.226]

خلاصه:

سابقه و هدف : داشتن آگاهی، علاقه و نگرش مثبت نسبت به رشته تحصیلی در دانشجویان موجب ایجاد تطابق بین آینده شغلی با نیازها و انتظاراتشان می گردد. این مطالعه با هدف تعیین و مقایسه میزان آگاهی، نگرش و علاقه دانشجویان دندانپزشکی و داروسازی دانشگاههای علوم پزشکی شهر تهران نسبت به رشته تحصیلی خود انجام شد.

مواد و روش ها: این مطالعه توصیفی-همبستگی روی ۳۱۴ دانشجوی مقطع علوم پایه و فارغ التحصیل رشته های دندانپزشکی و داروسازی دانشگاه های علوم پزشکی تهران، شهید بهشتی و آزاد اسلامی تهران با روش نمونه‌گیری سهمیه ای انجام شد. ابزار گردآوری اطلاعات: پرسشنامه پژوهشگرساخته، مشخصات دموگرافیک، آگاهی، نگرش و علاقه دانشجویان بود.

یافته ها: در این مطالعه، ارتباط میان آگاهی و علاقه در رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم‌پزشکی آزاد اسلامی، تهران و شهیدبهشتی، مستقیم و میزان همبستگی به ترتیب، ۰/۱۴، ۰/۰۲ و ۰/۲۵ و در رشته داروسازی این ارتباط مستقیم و میزان همبستگی به ترتیب ۰/۱۸، ۰/۰۷ و ۰/۴ بود. میزان آگاهی در افراد فارغ التحصیل در دانشگاه‌های آزاد اسلامی و شهید بهشتی به‌صورت معنی‌داری بیشتر از علوم پایه و میزان نگرش مثبت در مقطع علوم‌پایه در هر سه دانشگاه به‌صورت معنی‌داری بیشتر از مقطع فارغ التحصیلی بود ($P<۰/۰۵$). میزان علاقه به رشته تحصیلی در هر دو مقطع براساس دانشگاه اختلاف معنی‌داری نداشت.

نتیجه گیری: با توجه به رابطه مستقیم و معنی دار آگاهی و علاقه در دانشجویان و تاثیر علاقه در یادگیری، توجه به این موضوع باید در اولویت برنامه ریزی مراکز آموزش پزشکی قرار گیرد.

کلید واژه‌ها: نگرش، آگاهی، دانشجویان دندانپزشکی، دانشجویان داروسازی

مقدمه:

انسان در طول زندگی خود بارها دست به انتخاب می زند چرا که قدرت انتخاب یکی از مهمترین ویژگی های والای انسانی است. او در گذر عمر از دوره نوجوانی به بعد با دو انتخاب مهم و حیاتی رشته تحصیلی و انتخاب شغل روبرو است. انتخاب شغل یک فرایند چند وجهی و پیچیده است که تمام حوزه های زندگی فرد را تحت تاثیر قرار می دهد و یکی از مهمترین تصمیمات انسان در طول زندگی است که باید وقت و هزینه زیادی صرف آموزش آن شود.[۱،۲] لذا می بایست در این زمینه اطلاعات وسیعی در اختیار دانش آموزان گذاشته شود تا بتوانند در رابطه با ورود به دانشگاه جهت ادامه تحصیل و یا ورود به عرصه بازار کار به درستی تصمیم بگیرند. چون عدم شناخت کافی از رشته های انتخابی می تواند منجر به بی علاقگی، سرخوردگی و در نتیجه افت تحصیلی دانشجویان شود.[۱،۳]

دانشجویان به عنوان یکی از ارکان اصلی دانشگاه پیکره اصلی سازمان ها و ارگان های مختلف جامعه را در آینده تشکیل می دهند. نگرش و رضایتمندی آنان از رشته تحصیلی، خود عامل موثری جهت ایجاد انگیزه و حفظ ارتقاء کیفیت آموزش می باشد. انگیزه و علاقه نیز یکی از مهمترین عوامل موثر در امر اموزش و موفقیت دانشجویان است.[۱]

به دنبال ورود به محیط دانشگاه، این محیط بعنوان محیط یادگیری می تواند امکانات لازم را برای تغییرات مثبت و سازنده در نگرش دانشجویان فراهم آورد. برای ایجاد تغییرات سازنده، وجود اطلاعات توصیفی در مورد وضع موجود و اطلاع در مورد نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود ضروری است. با استفاده از این اطلاعات می توان با تقویت عوامل مثبت و اصلاح عوامل منفی رضایت هر چه بیشتر دانشجویان را نسبت به رشته تحصیلی فراهم آورد.[۲]

مطالعات نشان می دهند که هر چه تطابق بین انگیزه فرد، مهارت و علایق و شخصیت حرفه ای بیشتر باشد، شانس کسب نتایج مثبت، مثل موفقیت در تحصیل، کار و رضایت

[Downloaded from mail.jrds.ir on 2026-10-16]
[DOR: 20.1001.1.20084676.1398.16.3.5.4]
[DOI: 10.29252/jrds.16.3.226]

شغلی بیشتر است.[۴ ، ۵] آموزش دانشجویان در رشته های مختلف به این منظور انجام می شود که دانشجویان پس از فراغت از تحصیل توانایی و مهارت لازم را جهت انجام حرفه ای که به آنها واگذار شده است، کسب نمایند. [۱] عدم شناخت کافی از رشته‌های انتخابی میتواند منجر به بی علاقگی، سرخوردگی و در نتیجه افت تحصیلی دانشجویان شود. همچنین، تصدی در حرفه‌ای که از روی آگاهی و مورد علاقه افراد نیست، باعث به وجود آمدن تنش، نگرانی، بیماری های روحی و جسمی، عدم تطابق اجتماعی و نهایتا منجر به هدر رفتن سرمایه‌های مادی و معنوی خواهد شد. رشته های علوم پزشکی به افرادی علاقمند با توانایی های ویژه نیاز دارد. بی‌علاقگی دانشجو به اشتغال حرفه‌ای می‌تواند تاثیر نامطلوبی بر کیفیت و کمیت خدمات بهداشتی و درمانی بگذارد و در نهایت منجر به اتلاف هزینه و نیرو و حتی صدمات جبران ناپذیر بر سلامت افراد جامعه گردد.

نتایج مطالعات قبلی در رشته داروسازی نشان میدهد که اگرچه دانشجویان با علاقمندی زیادی وارد این رشته می شوند؛ لیکن به نظر می رسد در طی دوره تحصیلی انگیزه زیادی جهت کسب نمرات بالا نداشته، اهمیت چندانی به درس و کلاس نمی دهند. این امر باعث شده است که میزان غیبت دانشجویان در کلاس ها افزایش یافته، معدل درسی آن ها نیز در حد انتظار نباشد. یکی از دلایلی که می تواند باعث این اتفاق باشد عدم انتخاب رشته تحصیلی بر اساس علاقه و یا کاهش انگیزه دانشجویان جهت ادامه تحصیل در رشته انتخابی ایشان می باشد. بررسی این امر و یافتن علل آن می تواند باعث رفع مشکلات ایشان و افزایش انگیزه آن ها جهت ادامه تحصیل باشد.[۶] Moghdam و همکاران در مطالعه ی نیز نتایج حاکی از آن است که در دانشجویان رشته های پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی با افزایش آگاهی در بدو ورود نسبت به رشته تحصیلی علاقه افزایش و نگرش مثبت می شود.[۶]

تحقیقات حاکی از آن است که نگرش ها در دوران دانشجویی بیشترین تغییر را پیدا می کنند. بنابراین ارائه راهکارهای موثر برای افزایش رغبت دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی نه تنها موجب ارتقای سیستم آموزشی می شود بلکه منجر به بازدهی بالای نیروی انسانی در بیمارستان ها و مراکز درمانی و همچنین ارائه خدمات بهینه به بیماران نیز می گردد.[۷] بدیهی است که اگر رشته تحصیلی با آگاهی همه جانبه، علاقه و میل باطنی انتخاب شود، موجب پیشرفت جامعه گشته و در صورتی که از روی عدم علاقه باشد واضح است که آثار سوء و مخربی به همراه خواهد داشت. مطالعات مختلف نشان داده اند که سنجش آگاهی، نگرش و علاقه دانشجویان از رشته تحصیلی از اهمیت بالایی برخوردار است.[۸] زیرا انتخاب شغل در آینده، به میزان زیادی متاثر از رشته تحصیلی فرد است. به همین علت، اطلاع از میزان آگاهی و علاقه دانشجویان و چگونگی نگرش آنها نسبت به رشته تحصیلی شان نه تنها برای پیش بینی رفتارهای اجتماعی در آینده کمک کننده است بلکه برای تفسیر پس از وقوع آن نیز می‌تواند مفید باشد. براساس نتایج حاصل از چنین مطالعاتی دانشگاه‌ها می‌توانند با دادن آگاهی‌های لازم در مورد رشته تحصیلی و ادامه تحصیل در رشته مربوطه موجبات علاقه دانشجویان را برای ادامه تحصیل و موفقیت بیشتر فراهم نموده و حتی نگرش آن‌ها را نیز بهبود ببخشند.[۱۰ ، ۱۱]

بررسی نگرش دانشجویان رشته های دندانپزشکی و داروسازی نسبت به آینده شغلی و رشته تحصیلی خود می‌تواند اطلاعات لازم را در اختیار مسئولان قرار دهد. لذا با توجه به اهمیت موضوع آگاهی، نگرش و علاقه دانشجویان رشته های دندانپزشکی و داروسازی نسبت به رشته تحصیلی خود و اهمیت انتخاب رشته تحصیلی در آینده شغلی، این مطالعه با هدف تعیین و مقایسه میزان آگاهی نگرش و علاقه دانشجویان پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی دانشگاههای علوم پزشکی تهران نسبت به رشته تحصیلی خود به دانشگاه در سال ۱۳۹۶ تحصیلی انجام گرفت.

[Downloaded from mail.jrds.ir on 2026-10-16]
[DOR: 20.1001.1.20084676.1398.16.3.5.4]
[DOI: 10.29252/jrds.16.3.226]

مواد و روش ها:

این مطالعه یک مطالعه‌ی توصیفی همبستگی بود که بر روی کلیه دانشجویان مقطع علوم پایه و دانشجویان که در شرف فارغ التحصیلی در رشته دندانپزشکی و داروسازی در دانشگاه های علوم پزشکی دولتی (دانشگاه علوم پزشکی تهران و دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی) و آزاد اسلامی شهر تهران درسال ۹۶ صورت گرفت. در این پژوهش ۳۱۴ نفر از دانشجویان، شامل داروسازی(۱۶۰نفر)، دندانپزشکی(۱۵۴ نفر) در مقطع علوم‌پایه و فارغ‌التحصیل براساس فرمول‌بندی کوکران و با توجه به نسبت دانشجویان هر دانشگاه و رشته تحصیلی با روش نمونه گیری سهمیه ای وارد مطالعه گردیدند. در رشته داروسازی، دانشگاه علوم پزشکی آزاد اسلامی ۶۰ نفر (علوم پایه ۳۱ نفر، هنگام فارغ التحصیلی ۲۹ نفر)، دانشگاه علوم پزشکی تهران ۵۱ نفر(علوم پایه ۲۷ نفر، هنگام فارغ التحصیلی ۲۴ نفر) و دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی ۴۹ نفر (علوم پایه ۲۶ نفر، هنگام فارغ التحصیلی۲۳ نفر) و در رشته دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی آزاد اسلامی۳۱ نفر (علوم پایه۱۶ نفر، هنگام فارغ التحصیلی ۱۵ نفر)، دانشگاه علوم پزشکی تهران ۶۲ نفر (علوم پایه ۳۲ نفر، هنگام فارغ التحصیلی۳۰ نفر) و دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی ۶۱ نفر (علوم پایه ۳۱ نفر، هنگام فارغ التحصیلی ۳۰ نفر) در مطالعه شرکت کردند. معیارهای ورود به مطالعه شامل: کلیه دانشجویانی که آزمون مقطع علوم پایه را با موفقیت گذرانده و کلیه دانشجویانی که در نیمسال آخر تحصیل و در هنگام فارغ التحصیلی قرار داشتند و هم چنین معیارهای خروج از مطالعه شامل: دانشجویانی که در مقاطع ذکر شده ، علوم پایه و هنگام فارغ التحصیلی نباشند و کسانی که در آزمون علوم پایه موفق نشده اند و همچنین کسانی که تمایل به شرکت در مطالعه نداشتند، بود.

در این پژوهش از ۴ پرسشنامه قسمتی پژهشگرساخته استفاده شد. که شامل: ۱- پرسشنامه مشخصات دموگرافیک دانشجویان (این پرسشنامه شامل اطلاعات کلی افراد از جمله سن، جنسیت، میزان تحصیلات پدر و مادر، شغل پدر و مادر، سرپرست خانوار، سطح درآمد، علاقه به ادامه تحصیل، علاقه به رشته تحصیلی و... بود.)، ۲- پرسشنامه میزان آگاهی نسبت به رشته تحصیلی، ادامه تحصیل و آینده شغلی (در این پژوهش منظور از آگاهی میزان نمرات کسب شده توسط نمونه‌های مورد پژوهش در پاسخ به سئوالات پرسشنامه پژوهشگر ساخته آگاهی است. این پرسشنامه دارای ۱۰ سوال بصورت بله، خیر و نمی‌دانم بود. ۳- پرسشنامه تعیین وضعیت نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود که در این پژوهش منظور از نگرش میزان نمرات کسب شده توسط نمونه‌های مورد پژوهش در پاسخ به سولات پرسشنامه پژوهشگرساخته نگرش بود. این پرسشنامه دارای ۱۰ سوال، به صورت پنج درجه ای لیکرت با نمرات، کاملا" موافقم (۵)، نسبتا" موافقم (۴)، نظری ندارم (۳)، نسبتا"مخالفم (۲)، کاملا مخالفم (۱). ۴-پرسشنامه تعیین میزان علاقه دانشجویان به رشته تحصیلی خود که در این پژوهش منظور از علاقه میزان نمرات کسب شده توسط نمونه های مورد پژوهش در پاسخ به سئوالات پرسشنامه پژوهشگر ساخته علاقه بود. این پرسشنامه دارای ۱۲ سوال می باشد که ۷ سوال اول به بصورت پنج درجه ای لیکرت (با نمرات کاملا" موافقم (۵)، نسبتا" موافقم (۴)، نظری ندارم (۳)، نسبتا"مخالفم (۲)، کاملا مخالفم (۱)) و ۵ سوال دیگر بصورت بلی، خیر طراحی شد.

پس از آنکه مطالعات زمینه‌ای و مروری در مورد موضوع تحقیق انجام شد. پرسشنامه چهار قسمتی پژوهشگر ساخته (شامل مشخصات فردی، آگاهی، نگرش و علاقه) توسط دانشجو تهیه شده و با مشورت و صلاح دید اساتید محترم راهنما و مشاور اصلاحات آن انجام شد، سپس برای اندازه‌گیری روایی، پرسشنامه در اختیار ۱۰ نفر از اساتید

[Downloaded from mail.jrds.ir on 2026-10-16]
[DOR: 20.1001.1.20084676.1398.16.3.5.4]
[DOI: 10.29252/jrds.16.3.226]

دانشگاههای علوم پزشکی دولتی و دانشگاه آزاد اسلامی تهران قرار داده شد و پس از کسب نظرات اصلاحی آنها پرسشنامه نهایی تدوین گردید . برای تعیین پایانی پرسشنامه نیز، پرسشنامه در اختیار ۱۰ نفر از افرادی که معیارهای ورود به مطالعه را داشتند قرار داده شد و پس از فاصله زمانی یک هفته مجدداً از افراد مورد نظر خواسته شد تا پرسشنامه را تکمیل نمایند. پس از آن ضریب آلفای کرونباخ جهت محاسبه همسانی درونی سوالات پرسشنامه محاسبه شد. با توجه به ضریب آلفای کرونباخ ($\alpha>0/7$)، به‌طور کلی پایایی هر سه پرسشنامه آگاهی، نگرش و علاقه مورد تایید قرار گرفت (آگاهی ۰/۸۲ =α، نگرش۰/۷۳ =α، علاقه ۰/۸۹= α)پس از تائید پایایی سوالات با اخذ معرفی نامه از دانشگاه و مراجعه به دانشگاه های مورد نظر در جامعه پژوهش نسبت به تکمیل پرسشنامه به صورت تصادفی در نمونه های پژوهش اقدام شد .

پس از جمع آوری پرسشنامه های پر شده، اطلاعات پرسشنامه ها وارد نرم افزار SPSS شد و با توجه به اهداف پژوهش از روش‌های آماری توصیفی شامل فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد و همچنین آمار استنباطی شامل آزمون فریدمن،t دو نمونه مستقل، ضریب همبستگی و رگرسیون برای تجزیه و تحلیل اطلاعات استفاده شد. به منظور بررسی ارتباط میان عوامل آگاهی، نگرش و علاقه از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. برای محاسبه تفاوت میان هریک از عوامل میان دانشجویان علوم‌پایه و هنگام فارغ التحصیلی از آزمون آماری t دو نمونه مستقل استفاده شد.

یافته ها

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که گروه‌های سنی زیر ۲۰ سال و ۲۴-۲۰ سال در گروه علوم پایه و گروه‌های سنی ۲۵ سال به بالا در گروه فارغ‌التحصیلان بیشترین فراوانی را داشتند. به‌طور کلی بیشترین فراوانی را در میان دانشجویان علوم‌پایه و فارغ التحصیل در هر سه دانشگاه، گروه جنسی زن داشت. به ترتیب ۵۱/۰۶، ۶۳/۱۶ و ۵۹/۳۳ درصد از دانشجویان در دانشگاه‌های آزاد، تهران و شهید بهشتی زن بودند و این فراوانی در گروه فارغ التحصیلان در سه دانشگاه به‌ترتیب ۷۳/۳۳، ۶۶/۰۴ و ۷۱/۷ درصد بود. با توجه به نتایج به‌دست آمده بیش از ۸۰ درصد دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه مجرد و ۲۶/۵۷ درصد از دانشجویان علوم پایه و هنگام فارغ‌التحصیلی فاقد شغل بودند. همچنین سرپرست خانوار اکثر شرکت‌کنندگان، پدر (۷۹/۹۴ درصد) و بیش از ۸۰ درصد شرکت‌کنندگان درآمد بیشتر از یک میلیون و نیم داشتند. تحصیلات پدر و مادر در بیش از نیمی از شرکت‌کنندگان لیسانس و بالاتر بود. از میان شرکت‌کنندگان در مطالعه، در ۵/۶۶ درصد دانشجویان داروسازی، تحصیلات پدر نیز داروسازی بود و در ۹/۰۳ درصد از دانشجویان دندانپزشکی، تحصیلات پدر نیز دندانپزشکی و بیشترین فراوانی شغل پدر کارمند بود. از میان شرکت‌کنندگان در مطالعه، در ۴/۴۰ درصد از دانشجویان داروسازی، تحصیلات مادر نیز داروسازی بود و در ۱۱/۶۱ درصد دانشجویان دندانپزشکی، تحصیلات مادر دندانپزشکی و بیشترین فراوانی شغل مادر خانه‌دار بود.

در میان دانشجویان مقطع علوم‌پایه و فارغ‌التحصیل در هر دانشگاه، در پاسخ به این سؤال که آیا در صورت امکان انتخاب رشته مجدد در آزمون سراسری، علاقه مند به انتخاب چه رشته ای هستند؟، علاقه‌مندی به رشته‌های دندانپزشکی و داروسازی بیشترین فراوانی را داشت و کمترین میزان علاقه‌مندی مربوط به رشته‌های علوم انسانی بود. با گذشت زمان تحصیل میزان علاقه به این دو رشته کاهش یافته و علاقه‌مندی به سایر رشته‌ها بیشتر شده بود. از میان دانشجویان دندانپزشکی، در بیش از ۳۰ درصد مقاطع علوم‌پایه و فارغ‌التحصیلی، تمایل به ادامه تحصیل وجود نداشته و درمیان علاقه‌مندان به ادامه تحصیل در مقطع تخصص در رشته دندانپزشکی، بیشترین فراوانی مربوط به گروه تخصص‌های جراحی فک و دهان و ارتودنسی بود و درمیان علاقه‌مندان به ادامه تحصیل در مقطع تخصص در

[Downloaded from mail.jrds.ir on 2026-10-16]
[DOR: 20.1001.1.20084676.1398.16.3.5.4]
[DOI: 10.29252/jrds.16.3.226]

رشته داروسازی، بیشترین فراوانی مربوط به گروه تخصص‌های داروسازی بالینی و صنعتی بود و با افزایش مقطع تحصیلی در هر دانشگاه، فراوانی عدم تمایل به ادامه تحصیل بیشتر می‌شد. درآمد بالا و رتبه اجتماعی دلیل اصلی انتخاب رشته تخصص در میان دانشجویان دندانپزشکی بوده و کمترین فراوانی دلیل انتخاب تخصص نیز نیاز جامعه عنوان شده بود. دانشجویان علوم‌پایه در هر دو رشته دندانپزشکی و داروسازی در دانشگاه تهران بیشترین و دانشگاه شهید بهشتی کمترین میزان آگاهی را نسبت به رشته تحصیلی خود داشتند و دانشجویان، هنگام فارغ التحصیلی در دانشگاه تهران بیشترین و دانشگاه آزاد کمترین میزان آگاهی را نسبت به رشته تحصیلی خود در هر دو رشته داشتند. دانشجویان علوم‌پایه در هر دو رشته دندانپزشکی و داروسازی در دانشگاه آزاد بیشترین و دانشگاه تهران کمترین میزان نگرش مثبت را نسبت به رشته تحصیلی و دانشجویان فارغ التحصیل در دانشگاه آزاد بیشترین و دانشگاه تهران کمترین میزان نگرش مثبت را نسبت به رشته تحصیلی خود داشتند.

دانشجویان علوم‌پایه در دانشگاه شهید بهشتی بیشترین و دانشگاه آزاد کمترین میزان علاقه و دانشجویان، هنگام فارغ‌التحصیلی در دانشگاه شهید بهشتی بیشترین و دانشگاه آزاد کمترین میزان علاقه را نسبت به رشته تحصیلی خود در هر دو رشته دندانپزشکی و داروسازی داشتند.

در رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم‌پزشکی آزاد اسلامی، دانشگاه تهران و شهید بهشتی ارتباط میان آگاهی و نگرش، مستقیم و میزان همبستگی به ترتیب ۰/۱۴، ۰/۳۲ و ۰/۱۸ بود. در رشته داروسازی دانشگاه علوم‌پزشکی آزاد اسلامی، دانشگاه تهران و شهید بهشتی ارتباط میان آگاهی و نگرش، مستقیم و میزان همبستگی به ترتیب ۰/۱۸ ، ۰/۳۶ و ۰/۲۱ گزارش شد.در رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم‌پزشکی آزاد اسلامی، دانشگاه تهران و شهید بهشتی ارتباط میان آگاهی و علاقه مستقیم و میزان همبستگی به ترتیب ۰/۱۴ ، ۰/۰۲ و ۰/۲۵ گزارش شد. در رشته داروسازی دانشگاه علوم‌پزشکی آزاد اسلامی، دانشگاه تهران و شهید بهشتی ارتباط میان آگاهی و علاقه، مستقیم و میزان همبستگی به ترتیب ۰/۱۸ ، ۰/۰۷ و ۰/۴ گزارش شد.

جدول ۱- مقایسه نمره آگاهی براساس دو گروه دانشجویان مقطع علوم‌پایه و هنگام فارغ التحصیلی به تفکیک دانشگاه

دانشکده	دانشگاه	مقطع تحصیلی	میانگین	T دو نمونه مستقل	p-value
دندانپزشکی	آزاد اسلامی	علوم پایه	۱۹/۱۰	۱۲/۹۶	*۰/۰۱
		فارغ التحصیل	۱۴/۵		
	تهران	علوم پایه	۱۵/۹	۱/۳۱	۰/۲۵
		فارغ التحصیل	۱۳/۷۵		
	بهشتی	علوم پایه	۱۹/۶۸	۲۲/۰۴	*۰/۰۰۱
		فارغ التحصیل	۱۴		
داروسازی	آزاد اسلامی	علوم پایه	۱۸/۸۱	۱۰/۱۸	*۰/۰۲
		فارغ التحصیل	۱۵/۱۲		
	تهران	علوم پایه	۱۴/۹۴	۱/۱۸	۰/۴۰
		فارغ التحصیل	۱۱/۷۶		
	بهشتی	علوم پایه	۱۸/۶۸	۲۴/۱۶	*۰/۰۰۱
		فارغ التحصیل	۱۶/۱۶		

[Downloaded from mail.jrds.ir on 2026-10-16]
[DOR: 20.1001.1.20084676.1398.16.3.5.4]
[DOI: 10.29252/jrds.16.3.226]

میزان آگاهی دانشجویان دندانپزشکی و داروسازی در زمان فارغ التحصیلی در دانشگاه‌های آزاد اسلامی و بهشتی به‌صورت معنی‌داری بیشتر از علوم پایه بود. میزان نگرش در مقطع علوم‌پایه در هر سه دانشگاه به‌صورت معنی‌داری بیشتر از زمان فارغ‌التحصیلی بود.(P<۰/۰۵) (جدول ۱).

میزان نگرش مثبت دانشجویان دندانپزشکی و داروسازی در مقطع فارغ التحصیلی در دانشگاه‌های آزاد اسلامی و بهشتی به‌صورت معنی‌داری بیشتر از علوم پایه بود. میزان نگرش مثبت در مقطع علوم‌پایه در هر سه دانشگاه به‌صورت معنی‌داری بیشتر از زمان فارغ‌التحصیلی بود.(P<۰/۰۵) (جدول ۲)

بین میزان علاقه در دانشجویان دندانپزشکی و داروسازی در مقاطع علوم‌پایه و فارغ التحصیلی، برحسب دانشگاه محل تحصیل در هر دو مقطع اختلاف معنی‌داری وجود نداشت.(P>۰/۰۵) (جدول ۳).

جدول ۲- مقایسه نمره نگرش براساس دو گروه دانشجویان مقطع علوم‌پایه و هنگام فارغ التحصیلی به تفکیک دانشگاه

دانشکده	دانشگاه	مقطع تحصیلی	میانگین	T دو نمونه مستقل	p-value
دندانپزشکی	آزاد اسلامی	علوم پایه	۲۴/۴۶	۰/۹۱	۰/۳۴
		فارغ التحصیل	۲۵/۷۷		
	تهران	علوم پایه	۲۵	۰/۸۵	۰/۳۵
		فارغ التحصیل	۲۴/۲۸		
	بهشتی	علوم پایه	۲۵/۶۷	۱/۰۲	۰/۳۱
		فارغ التحصیل	۲۴/۹۸		
داروسازی	آزاد اسلامی	علوم پایه	۲۱/۱۲	۵/۰۹	*۰/۰۳
		فارغ التحصیل	۲۵/۳۶		
	تهران	علوم پایه	۲۱/۶۷	۷/۱۸	*۰/۰۲
		فارغ التحصیل	۲۵/۸۸		
	بهشتی	علوم پایه	۲۲/۳۷	۴/۸۶	*۰/۰۲
		فارغ التحصیل	۲۶/۶۵		

جدول ۳-مقایسه میزان علاقه دو گروه دانشجویان مقطع علوم پایه و هنگام فارغ التحصیلان به تفکیک دانشگاه

دانشکده	دانشگاه	مقطع تحصیلی	میانگین	Tدو نمونه مستقل	p-value
دندانپزشکی	آزاد اسلامی	علوم پایه	۲۴/۴۶	۰/۹۱	۰/۳۴
		فارغ التحصیل	۲۵/۷۷		
	تهران	علوم پایه	۲۵	۰/۸۵	۰/۳۵
		فارغ التحصیل	۲۴/۲۸		
	بهشتی	علوم پایه	۲۵/۶۷	۱/۰۲	۰/۳۱
		فارغ التحصیل	۲۴/۹۸		
داروسازی	آزاد اسلامی	علوم پایه	۲۲/۳۵	۱/۰۱	۰/۱۸
		فارغ التحصیل	۲۴/۸۷		
	تهران	علوم پایه	۲۴	۰/۹۱	۰/۱۹
		فارغ التحصیل	۲۴/۹۸		
	بهشتی	علوم پایه	۲۴/۱۶	۱/۱۱	۰/۲۷
		فارغ التحصیل	۲۵/۰۱		

[Downloaded from mail.jrds.ir on 2026-10-16]
[DOR: 20.1001.1.20084676.1398.16.3.5.4]
[DOI: 10.29252/jrds.16.3.226]

بحث

علاقه داشتن، آگاهی کافی و نگرش مثبت به رشته انتخابی می تواند موجب پیشرفت و ارتقای علمی دانشجویان و حالت عکس آن موجب دلزدگی و ناامیدی و خستگی از ادامه تحصیل شود. در این مطالعه، ارتباط میان آگاهی و علاقه، مستقیم و میزان همبستگی در رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم‌پزشکی آزاد اسلامی ، دانشگاه تهران و دانشگاه شهید بهشتی به ترتیب ۰/۱۴، ۰/۰۲ و ۰/۲۵ گزارش شد همچنین در رشته داروسازی نیز این ارتباط مستقیم و میزان همبستگی در این دانشگاهها به ترتیب ۰/۱۸ ، ۰/۰۷ و ۰/۴ بود.

کاهش میزان علاقه به رشته های علوم پزشکی مانند دندانپزشکی و داروسازی ممکن است به دلیل عواملی باشد که برخی از آنان به ساختار درونی فرد و برخی به عوامل اجتماعی بر می گردد. در صورتی که انگیزه و علاقه نیز یکی از مهمترین عوامل موثر در امر آموزش و موفقیت دانشجویان است. مطالعات نشان می دهند که هر چه تطابق بین انگیزه فرد، مهارت و علایق و شخصیت حرفه ای بیشتر باشد شانس کسب نتایج مثبت مثل موفقیت در تحصیل کار و رضایت شغلی بیشتر است.[۱۱، ۱۲] این در صورتی است که رشته های علوم پزشکی به افرادی علاقمند با توانایی های ویژه نیاز دارد. بی علاقگی دانشجو به اشتغال حرفه ای می تواند تاثیر نامطلوبی بر کیفیت و کمیت خدمات بهداشتی و درمانی بگذارد. بطوری که در نهایت منجر به اتلاف هزینه و نیرو و حتی صدمات جبران ناپذیر بر سلامت افراد جامعه گردد.

نتایج مطالعه نشان داد میزان آگاهی در افراد فارغ التحصیل در دانشگاه‌های آزاد اسلامی و شهید بهشتی به‌صورت معنی‌داری بیشتر از علوم پایه و میزان نگرش مثبت در مقطع علوم‌پایه در هر سه دانشگاه به صورت معنی‌داری بیشتر از مقطع فارغ التحصیلی بود ($p<۰/۰۵$). ولی میزان علاقه به رشته تحصیلی در هر دو مقطع براساس دانشگاه اختلاف معنی‌داری نداشت. در مطالعه Moghadam و همکاران که در سال ۹۳ با عنوان "میزان آگاهی دانشجویان رشته های مختلف دانشگاه آزاد اسلامی واحد پزشکی تهران نسبت به رشته تحصیلی خود در بدو ورود به دانشگاه" انجام شد، نتایج نشان داد که اکثر دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه نسبت به رشته خود آگاهی متوسطی داشتند و هم چنین می توان گفت عدم آگاهی دانشجویان نسبت به رشته ی انتخابی خود در بدو ورود می تواند با گذشت زمان و شناخت رشته و عدم تطابق آن با مهارت ها و علاقه مندیهای دانشجو منجر به بی انگیزگی آنها شود [۱۳].

در مطالعه ی Heshemipour و همکاران نیز نتایج نشان داد که دانشجویان پزشکی نسبت به آینده خود نگران و مضطرب هستند و از آنجایی که یکی از عوامل مهم در آموزش، داشتن اشتیاق و علاقه جهت یادگیری می باشد توجه به این موضوع باید در صدر اولویت های برنامه ریزی مراکز آموزش پزشکی قرار گیرد[۴] و لازم است شرایطی فراهم شود تا داوطلبان با اگاهی و شناخت کافی انتخاب رشته نمایند. [۱۴]

Heshemipour و همکارانش نیز نتیجه گیری کردند که ۴۳۸ نفر(۷۸/۵٪) از ۵۵۸ نفر دانشجوی دندانپزشکی، علاقمند به ادامه تحصیل برای ورود به دوره دستیاری بودند و صد و بیست نفر (۲۱٪/۵) تمایلی به ادامه تحصیل نداشتند. دلیل عمده علاقمندان به ادامه تحصیل، تمایل به افزایش معلومات و رسیدن به رتبه‌های علمی بالاتر و دلیل عمده مخالفان ادامه تحصیل، خسته شدن از تحصیل ذکر شده بود. رشته‌هایی که بیشتر علاقمندان را به خود اختصاص داده بود به ترتیب: ارتودنسی، جراحی فک و صورت، اندودنتیکس، ترمیمی، دندانپزشکی کودکان، پروتزهای دندانی، پریودنتیکس، آسیب‌شناسی دهان و فک و صورت، بیماریها و تشخیص و رادیولوژی بود.[۱۴] که با یافته های مطالعه حاضر هم راستا بود و شاید بتوان دلیل آن را گرایش روزافزون جامعه به انجام این خدمات و درآمد نسبتا بالای آن در کشور دانست. نتایج پژوهشی دیگر بر روی دانشجویان پزشکی و

[Downloaded from mail.jrds.ir on 2026-10-16]
[DOR: 20.1001.1.20084676.1398.16.3.5.4]
[DOI: 10.29252/jrds.16.3.226]

دندانپزشکی نشان داد تمامی دانشجویان پزشکی و ۷۲/۷ درصد دانشجویان دندانپزشکی تمایل به ادامه تحصیل دارند که این موضوع شاید بدلیل آن است که دندانپزشکان عمومی موقعیت شغلی بهتری نسبت به پزشکان عمومی در جامعه دارند. همچنین بیشترین تعداد دانشجویان مورد مطالعه جهت ادامه تحصیل تمایل به تحصیل در دوره های تخصصی رشته خود را داشته که از این میان دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی تمایل به ادامه تحصیل در رشته‌های تخصصی جراحی را دارند و این موضوع می تواند بدلیل درآمد بالاتر و موقعیت اجتماعی بهتر رشته‌های جراحی نسبت به سایر تخصص های پزشکی و دندانپزشکی باشد. [۶]

هم چنین نتایج Mostafavi و همکارانش نیز نشان داد که منزلت اجتماعی اولین و مهم ترین انگیزه انتخاب رشته داروسازی بوده است که سال ورود به دانشگاه یکی از فاکتورهای مهم در روند افزایش و یا کاهش انگیزه دانشجویان جهت ادامه تحصیل در این رشته در طول دوره تحصیلی بود.[۱۲] دانشجویان معتقد بودند دروس عمومی که قبل از امتحان جامع علوم پایه ارایه می شود باعث کاهش انگیزه و علاقه دانشجویان جهت کسب نمرات مناسب شده لیکن دروسی که بعد از امتحان جامع علوم پایه ارایه شده که عمدتا دروس تخصصی بوده باعث علاقه مندی دانشجویان به این رشته می شد. دروس عملی مانند آزمایشگاه هایی با امکانات مناسب و نحوه برخورد اساتید، نقش مهمی در افزایش علاقه و انگیزه دانشجویان به تحصیل داشته است. اغلب دانشجویان، این رشته را به عنوان اینکه فقط یک شغل مناسب در آینده باشد انتخاب ننموده بلکه علل دیگری را نیز علت علاقه و انگیزه آن ها برای انتخاب این رشته دانسته اند. به طور کلی اکثر دانشجویان از انتخاب این رشته رضایت داشته و فکر می کردند که با ادامه تحصیل در این رشته به اهداف از پیش تعیین شده خود خواهند رسید[۱۴]

همانطور که در یافته های این مطالعه نیز ذکر شد، با گذشت زمان تحصیل میزان علاقه به این رشته کاهش یافته و علاقه‌مندی به سایر رشته‌ها بیشتر شده بود شاید بتوان گفت یکی از دلایلی که می تواند باعث این اتفاق باشد عدم انتخاب رشته تحصیلی بر اساس علاقه و یا کاهش انگیزه دانشجویان درطول تحصیل در رشته انتخابی ایشان می باشد. بررسی این امر و یافتن علل آن می تواند باعث رفع مشکلات ایشان و افزایش انگیزه آن ها جهت ادامه تحصیل باشد. لذا قبل از ورود به دانشگاه مشاوره های تحصیلی جهت شناخت بیشتر رشته ها از راههایی نظیر مدارس، رسانه های جمعی، خانواده لازمست.

نتیجه گیری

با توجه به نتایج این پژوهش و با وجود تنوع گرایشات در دانشگاه‌های علوم پزشکی، پیشنهاد می شود مطالعه‌ای مشابه جهت بررسی علاقه مندی و رضایت‌مندی سایر رشته‌های علوم‌پزشکی از جمله دندانپزشکی، داروسازی، علوم پایه و توانبخشی و مقایسه بین علاقه و آگاهی و نگرش دانشجویان رشته‌های علوم‌پزشکی و رشته‌های غیرپزشکی و مقایسه علاقه و آگاهی و نگرش با سطوح بالاتر پزشکی مانند دوره دستیاری صورت گیرد.

[Downloaded from mail.jrds.ir on 2026-10-16]
[DOR: 20.1001.1.20084676.1398.16.3.5.4]
[DOI: 10.29252/jrds.16.3.226]

1-Saeedi Tehrani S, Asghari F. Motives for Choosing Medicine as a University Major: A Cross-Sectional Study. Future of Medical Education Journal. 2018;8(1):17-21.
2- Ingold PV, Kleinmann M, König CJ, Melchers KG. Shall we continue or stop disapproving of self-presentation? Evidence on impression management and faking in a selection context and their relation to job performance. European Journal of Work and Organizational Psychology. 2015;24(3):420-32.
3-Ravaghi V, Sadra A, Borzabadi FN. The motivation of dental students to enter the dental school, 2003. Journal Of Dental School Shahid Beheshti University Of Medical Science. 2005;22(4):597-604.
4- Hashemipour M. Dental students' motivation for entering dentistry in Kerman school of dentistry. Iranian Journal of Medical Education. 2006;6(1):109-15.
5-Dastjerdi MV, Mahdian M, Dastjerdi EV, Namdari M. Study motives and career choices of Iranian medical and dental students. Acta Medica Iranica. 2012;50(6):417-24.
6-Moghadam FA, Azad SA, Sahebalzamani M, Farahani H, Jamaran M. An investigation on the level of awareness, attitude, and interest among medicine, dentistry, and pharmacy students toward their majors on entering university: the case of Islamic Azad University, Tehran medical sciences branch. J Family Med Prim Care. 2017;6(4):784-790.
7-Vigild M, Schwarz E. Characteristics and study motivation of Danish dental students in a longitudinal perspective. Eur J Dent Educ. 2001;5(3):127-33.
8-Gietzelt D. Social profile of first-year dentistry students at the University of Sydney.
Aust Dent J. 1997;42(4):259-66.
9-Gallagher J, Wright D. General dental practitioners' knowledge of and attitudes towards the employment of dental therapists in general practice. Br Dent J. 2003;194(1):37-41.
10. Karibe H, Kawakami T, Suzuki A, Warita S, Ogata K, Aoyagi K, et al. Career choice and attitudes towards dental education amongst dental students in Japan and Sweden. Eur J Dent Educ. 2009;13(2):80-6.
11. Gallagher J, Clarke W, Wilson N. Understanding the motivation: a qualitative study of dental students' choice of professional career.Eur J Dent Educ. 2008;12(2)::89-98.
12. Mostafavi S, Ramezanloo P, Asgari N. Pharmacy students'reasons for choosing pharmacy as a career and changes in their motivation during the course. Journal of medical education development. 2013;5(9):33-42.
13. Moghadam FA, Sahebalzamani M, Tabatabaee M, Farahani H, et al. The level of knowledge of the students of different branches of Islamic Azad University of Tehran Medical Unit regarding their field of study at the time of entering the university. Journal of Islamic Azad University of Medical Sciences. 2015;25(2):151-156. [In Persian]
14. Hashemi M. Studying the interest of students in dental University of Tehran to continue their studies in various specialized fields. Journal of Islamic Dental Association of Iran. 2001;13(3):59-73. [In Persian]

[Downloaded from mail.jrds.ir on 2026-10-16]
[DOR: 20.1001.1.20084676.1398.16.3.5.4]
[DOI: 10.29252/jrds.16.3.226]